

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2018-09-12

Närvarande: F.d. justitierådet Ella Nyström samt justitieråden
Dag Mattsson och Thomas Bull

Ny lag om koordineringsinsatser för vissa sjukskrivna patienter

Enligt en lagrådsremiss den 30 augusti 2018 har regeringen (Socialdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om koordineringsinsatser för vissa sjukskrivna patienter,
2. lag om ändring i patientskadelagen (1996:799),
3. lag om ändring i patientdatalagen (2008:355),
4. lag om ändring i lagen (2018:1127) om ändring i patientdatalagen (2008:355),
5. lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av departementssekreteraren Marcus Nydén, biträdd av ämnessakkunniga Christina Fredin.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om koordineringsinsatser för vissa sjukskrivna patienter

Lagrådsremissens förslag innebär i korthet att landstingen får en skyldighet att erbjuda s.k. koordineringsinsatser till enskilda patienter under villkor att dessa är sjukskrivna och har ett särskilt behov av individuellt stöd för att kunna återgå till eller inträda i arbetslivet (1 §). Lagen är inte tänkt att ge enskilda rättigheter och myndighetens beslut ska därför inte kunna överklagas av enskilda som inte bedöms ha behov av åtgärderna i fråga. Såsom förslaget till lagtext utformats kan det dock sättas i fråga om inte enskilda ges en rättighet, låt vara att denna är beroende av en behovsprövning (jfr. HFD 2016 ref. 41 och HFD 2016 ref. 49). Om avsikten är att besluten inte ska kunna överklagas av enskilda bör det under den fortsatta beredningen övervägas om inte lagtexten behöver justeras så att det skönsmässiga momentet i myndighetens beslutsfattande blir tydligare.

Förslaget till lag om ändring i patientskadelagen

I lagrådsremissen görs bedömningen att patientskadelagen bör vara tillämplig på skador som uppkommer vid de koordineringsinsatser som utförs enligt den nya lagen. Patientskadelagen föreskriver rätt till patientskadeersättning för vissa där angivna personskador och skyldighet för vårdgivare att ha försäkring som täcker skador av detta slag. Lagen gäller vid sidan av den rätt till ersättning som kan följa av allmänna skadeståndsregler.

De åtgärder som kan komma i fråga enligt den nya lagen är inte medicinska. Allmänt sett har de knappast en sådan karaktär att de skulle kunna leda till personskador. Det går ändå inte att bortse från att en koordineringsinsats någon gång skulle kunna orsaka en

patient personskada. I remissen hänvisas till motivationssamtal som hålls på ett olämpligt sätt och samverkan med andra aktörer som orsakar patienten personskador. Även om tillämpningsområdet lär bli litet, framstår det enligt Lagrådets mening som ändamålsenligt och praktiskt att patienten i ett sådant fall kan utnyttja patientskadeförsäkringen.

För att åstadkomma detta föreslås i remissen endast att definitionen av uttrycket hälso- och sjukvård i 5 § patientskadelagen ändras så att det avser även verksamhet som omfattas av lagen om koordineringsinsatser.

Definitionen av hälso- och sjukvård avgör – förutom lagens internationella tillämplighet – vem som ska anses som vårdgivare i lagen. Begreppet vårdgivare har i sin tur omedelbar betydelse för tillämpningen av de bestämmelser i lagen där uttrycket används, t.ex. i paragraferna om försäkringsskyldighet, återkrav och preskription.

Definitionen av hälso- och sjukvård bestämmer emellertid inte vilka skador som ersätts enligt lagen, utan detta regleras genom uppräknningen av skadefall i 6 §. Bestämmelserna i 6 § är utformade så att rätten till patientskadeersättning inte är avhängig av definitionen. Enligt den grundläggande regeln i 6 § första stycket 1 lämnas patientskadeersättning för personskada om det föreligger övervägande sannolikhet för att skadan är orsakad av undersökning, vård, behandling eller liknande åtgärd under förutsättning att skadan kunnat undvikas antingen genom ett annat utförande av det valda förfarandet eller genom val av ett annat tillgängligt förfarande som enligt en bedömning i efterhand från medicinsk synpunkt skulle ha tillgodosett vårdbehovet på ett mindre riskfyllt sätt.

Lagtexten talar alltså här om "vård", inte om insatser som utgör hälso- eller sjukvård. Det är därför tveksamt om enbart en ändring av definitionen av hälso- och sjukvård är tillräcklig för att koordineringsinsatser ska omfattas av rätten till ersättning.

En jämförelse kan göras med lagen (2001:499) om omskärelse av pojkar. Omskärelse som inte är medicinskt betingad utgör inte hälso- och sjukvård. I patientskadelagens definition av hälso- och sjukvård har emellertid lagts till verksamhet enligt lagen om omskärelse. En omskärelse av detta slag ligger förhållandevis nära de åtgärder som nämns i 6 § första stycket 1 patientskadelagen. Men det har likväl ansetts nödvändigt att i 2 § lagen om omskärelse uttryckligen föreskriva att patientskadelagen ska tillämpas när läkare utför omskärelse eller läkare eller sjuksköterska ombesörjer smärtlindring (jfr prop. 2000/01:81 s. 26 och Lagrådet på s. 47).

Liksom i lagen om omskärelse bör därmed en särskild föreskrift införas om patientskadelagens tillämplighet på koordineringsåtgärder enligt den nya lagen. Detta kan göras så att 5 § lagen om koordineringsinsatser, som enligt förslaget bara innehåller en erinran om bl.a. patientskadelagen, utformas som en materiell regel efter förebild av 2 § lagen om omskärelse. Det förhållandet att någon sådan bestämmelse inte finns i lagen (2018:744) om försäkringsmedicinska utredningar föranleder ingen annan bedömning.

Det kan i och för sig invändas att regleringen av rätt till patientskadeersättning i 6 § första stycket 1 patientskadelagen inte är avfattad så att den rakt av kan tillämpas på det slag av åtgärder som kan vara aktuella vid en koordineringsinsats, till skillnad från vad som gäller vid omskärelse. Det är självfallet av stor vikt för den skadelidandes möjligheter att få patientskadeersättning att de

skadefall som är ersättningsgilla anges med tillräcklig precision. Men på det hela taget får 6 § första stycket 1 anses ge uttryck för allmänna principer inom ersättningsrätten. Även om lagtexten inte är riktigt anpassad för de skadefall som skulle kunna aktualiseras vid en koordineringsåtgärd bör bestämmelsen kunna tillämpas på ett rimligt sätt i dessa situationer, med beaktande av åtgärdens natur och de principer som ligger bakom regleringen.